

1. Als een mens zich als beest gaat gedragen...

Te bizar voor woorden, vind je niet? – wat er in dit bijbelgedeelte gebeurt met koning Nebukadnezar. Hij verblijft in de wei, net als een koe, dag en nacht. Hij eet ook gras. Hij krijgt lang haar en zijn nagels gaan lijken op die van een vogel. Stel het je gewoon eens even voor... Wist je dat dit vaker voorgekomen is in de geschiedenis? Het is een heel zeldzaam psychiatrisch ziektebeeld en wordt boantropie genoemd: een mens die zich gedraagt als een koe in de wei. De grote psychiaters Sigmund Freud en Carl Gustav Jung hebben er ook over geschreven. Zij dachten dat het een gevolg kon zijn van hypnose, en ze signaleerden ook dat deze patiënten vaak eerst een droom krijgen, waarin ze zich inderdaad als een koe gedragen. Vervolgens gaan ze dat dan ook echt doen.

Ongelooflijk tragisch eigenlijk als je hieraan denkt. Het zal bijvoorbeeld maar je vader zijn, of je man of je broer... Boantropie.

2. De Geest van Daniël, wat is die nodig!

Bij Nebukadnezar begint het ook met een droom, maar in die droom gedraagt hij zich nog niet als een koe. De droom die hij krijgt is in feite een waarschuwing van God. En net als bij die eerdere droom, uit Daniël 2, over dat grote beeld, is Nebukadnezar nu ook helemaal uit zijn doen. Hij roept al zijn magiërs en bezweerders en toekomstvoorspellers bij elkaar, maar net als die andere keer kunnen zij ook nu de droom van de koning niet uitleggen. Er is één groot verschil met die vorige keer. Toen Nebukadnezar gedroomd had over dat grote beeld, wilde hij zijn droom niet vertellen. Hij zei tegen de waarzeggers: 'Als jullie écht met de goden in contact staan, dan moeten jullie mij maar vertellen wát ik heb gedroomd én wat daarvan de betekenis is.' Dat was natuurlijk een onmogelijke opdracht. En toch kon Daniël voldoen aan de wens van de koning, alleen omdat de

HERE, de God van Israël, alles aan Daniël bekend maakte. Maar nu is het anders. Nebukadnezar is bereid zelf zijn droom te vertellen. Zou hij milder geworden zijn in de loop van zijn leven? Dat zou dan wel heel mooi zijn. Nebukadnezar heeft al verschillende keren gemerkt dat de God van Daniël de ware, grote God is. Misschien heeft hij wel iets geleerd. Alhoewel... Zijn ego is nog altijd véél en véél te groot, dat blijkt wel in het vervolg. Als de koning zijn droom heeft verteld, staan al die magiërs en toekomstvoorspellers met een mond vol tanden. Maar opnieuw is het Daniël die naar de koning toe gaat, en hij kan de koning wél helpen. Want opnieuw is het God Zelf die Daniël duidelijk maakt wat hij moet zeggen. Wat mij raakte in dit hoofdstuk was vers 19. Als de koning zijn droom heeft verteld, dan is Daniël even helemaal van de kaart. Wat hij hoort, raakt hem, tot in het diepst van zijn ziel. Hoe staat het er? 'Toen stond Daniël – zijn naam is Beltsazar – een ogenblik verbijsterd. Zijn gedachten verschromten hem. De koning antwoordde en zei: Beltsazar, laten de droom en de uitleg ervan u niet verschromten. Beltsazar antwoordde en zei: Mijn heer, moge de droom overkomen wie u haten en de uitleg ervan u tegenstanders.' Je zou zeggen: Daniël hoorde bij het Joodse volk en dat Joodse volk was als gevangenen meegevoerd naar Babel. Dan zou je toch verwachten dat Daniël in zijn hart een vreugdesprongetje zou gaan maken? De koning heeft gedroomd dat hij gék wordt! Wat wil je nog meer, als overwonnen volk? Maar Daniël heeft intens te doen met Nebukadnezar. In feite is Nebukadnezar hier Daniël aan het troosten en aan het bemoedigen. Hij noemt Daniël bij zijn Babylonische naam, Beltsazar, en zegt: 'Beltsazar, laten de droom en de uitleg ervan u niet verschromten.' Kijk, hier zie je heel duidelijk hoe de Heilige Geest werkt in Daniël. Als de Geest werkt in je leven, dan gun je

ook je vijanden geen ellende en onheil. En dat gun je ook de wereldleiders niet. Je moet je eens voorstellen wat Nebukadnezar op zijn geweten heeft: Jeruzalem ingenomen, de tempel platgebrand, mannen, vrouwen en kinderen laten vermoorden, dood en verderf gezaaid... En toch is Daniël verbijsterd als hij de droom hoort, en beseft wat de uitleg is. Denk je even in: als wij in ons land iets van die Geest van Daniël zouden hebben, hoe anders zou het dan toegaan in de steden waar nu rellen zijn, en in de talkshows. Hoe anders zou het dan ook aan toegaan in de Tweede Kamer...

3. Bewogenheid betekent ook eerlijkheid

Als Daniël de droom hoort, beseft hij meteen wat die droom betekent. De koning zag een enorme boom, midden op de aarde. De boom was zo hoog als de hemel, en was vol met bladeren en met heerlijke vruchten. Mens en dier konden ervan eten. De vogels zaten in de takken van de boom, en de dieren van het veld zaten onder de boom, heerlijk in de schaduw. En toen, opeens, kwam er een gestalte uit de hemel, 'een heilige', noemt de koning deze persoon. En die hemelse gestalte riep met een harde stem:

'Hak die boom om, helemaal! Maar laat de stam staan, met de wortels.' En die stam, daar moet een ijzeren en bronzen band omheen gedaan worden. En dan opeens – in die droom – verandert de stam in een persoon, een persoon die zich gaat gedragen als een koe in de wei, 'totdat er zeven tijden over hem voorbij gegaan zijn', staat er in vers 23. En Daniël vindt er geen doekjes om: 'U, o koning, bent die boom. En u zult gaan leven als een beest, als een koe in de wei.' Vers 25, het laatste deel: 'Zeven tijden zullen over u voorbijgaan, totdat u erkent dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil.' Maar Daniël mag ook al aankondigen dat God genadig is. Vers 26 en 27: 'Dat er ook gezegd is dat men de stam met de wortels van de boom moest laten staan – uw

koningschap zal bestendig zijn nadat u erkent zult hebben dat de God van de hemel de Heerser is. Daarom, o koning, laat mijn raad u welgevallig zijn: breek met uw zonden door gerechtigheid te betrachten en met uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen. Misschien zal er dan verlenging van uw voorspoed zijn.' Vind je dit niet ontzettend moedig? Denk je even in wat voor een dictator Nebukadnezar was. En dan zegt Daniël: 'Breek met uw zonden! Word eindelijk een rechtvaardige koning en doe iets goeds voor de armen! Misschien stelt God dan Zijn oordeel uit.' Daarmee zagen we hoe bewogen Daniël is met Nabukadnezar. Maar juist die bewogenheid maakt hem ook eerlijk. 'Breek met uw zonden!' En wat hebben we dat nodig, ook nu in de politiek, maar ook in de hele samenleving: mensen die bewogen zijn met anderen, en juist daarom ook eerlijk zijn. Mensen die waarschuwen!

Een waarschuwing krijgen is nooit leuk. Maar het is wel genade. Als je door rood licht rijdt en de politie houdt je aan, dan denk je: 'O nee, dit wordt een prent...' Maar als de agent dan zegt: 'Ik geef u een waarschuwing!' dan denk je: 'Pjoe... daar kom ik goed vanaf.' Een waarschuwing is genade! En zo komt God ook in ons leven. Elke keer als de Bijbel opengaat, dan komt Hij naar jou en Hij komt naar mij en Hij wijst je de goede weg en Hij zegt: 'Mijn kind, dóé dit nou, ga de goede weg, de weg achter Jezus aan. Dat is de weg naar het leven. Andere wegen lopen naar de afgrond, naar de dood.' Misschien is dat niet leuk om te horen, maar het is wel eerlijk. Een waarschuwing is genade, hou dat vast!

4. Waarom draait het in ons leven?

Wat gebeurt er? Twaalf maanden ná die droom van Nebukadnezar loopt de koning op het dak van zijn paleis. Hij kijkt

om zich heen wat zegt hij dan? Vers 30: 'Is dit niet het grote Babel, dat ik als een huis voor het koninkrijk gebouwd heb, door mijn sterke macht en ter ere van mijn majesteit?' Zie je dat? 'IK!' Alles draait hier om het ego van Nebukadnezar. De waarschuwing van God slaat hij overduidelijk in de wind. En dan staat er in vers 31 en 32: 'Dit woord was nog in de mond van de koning of er klonk een stem vanuit de hemel: U, koning Nebukadnezar, wordt aangezegd: Het koningschap is van u weggegaan! Men zal u uit de mensenwereld verstoten en u zult uw verblijf hebben bij de dieren van het veld. Men zal u gras te eten geven zoals aan de runderen, en er zullen zeven tijden over u voorbijgaan, totdat u erkent dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil.' Even tussen haakjes: over het boek Daniël wordt vaak heel lacherig gedaan door geschiedkundigen. Historisch gezien zou er niets van kloppen. Maar steeds meer wordt duidelijk dat het boek Daniël wel degelijk historisch betrouwbaar is. Archeologen hebben een inscriptie gevonden, waarin Nebukadnezar aan het woord is. De inscriptie wordt bewaard in het British Museum in Londen. Nebukadnezar schrijft dit: 'Vier jaren lang schonk het koningschap mij geen vreugde. Gedurende deze tijd liet ik geen enkel gebouw van enige betekenis bouwen. In Babel werd geen enkel bouwwerk opgericht om bij te dragen aan de eer en glorie van mijn naam. Ik zong geen lofliederen ter ere van mijn god Mardoek, noch voorzag ik zijn offertafel met gaven, evenmin liet ik de kanalen schoonhouden.' En op een ander kleitablet, ook in het British Museum, gaat het over het gedrag van Nebukadnezar in diezelfde periode. Daar staat: 'Zijn leven scheen van geen waarde voor hem (...) dan geeft hij weer een heel andere opdracht (...) hij toont geen liefde voor zoon of dochter (...) familie en clan bestaan voor hem niet.' (Bron: Johan Knigge, 'Hier gebeurde het toen. Archeologische sporen van de Bijbel', 2012, p. 90).

Vind je het niet opmerkelijk? Nebukadnezar zelf noemt dus een periode van vier jaar. Hier, in Daniël 4, wordt gesproken over zeven tijden. Hoe zit dat? Nou, de Babyloniërs rekenden in jaren, maar ook in seizoenen. Elk jaar telde twee seizoenen, een zomerseizoen en een winterseizoen. 'Zeven tijden' zou dus een periode kunnen zijn van zeven jáár, maar óók van zeven seizoenen, dus 3,5 jaar. En dat komt behoorlijk overeen met die vier jaar van Nebukadnezar. Waarom staat er dan: 'zeven tijden'? Omdat dat getal zeven – dat voel je wel aan – een getal van God is, het getal van de volheid van God. Na zeven tijden vond God het genoeg, Zijn oordeel was nu voltrokken. En juist op dat moment kijken we God in Zijn hart. Want de HERE is een genadige God! En die zelfingenomen koning Nebukadnezar, met zijn enorme ego, krijgt van de allerhoogste God een nieuwe kans! Wat hij zelf nóóit gegeven zou hebben aan de koning die hij had overwonnen – nooit! – dat krijgt hij zelf wél van God: een nieuwe kans! Genade! Vergeving! Een doorstart. Vers 34: 'Na verloop van die dagen sloeg ik, Nebukadnezar, mijn ogen op naar de hemel, want mijn verstand kwam in mij terug, en ik loofde de Allerhoogste en prees en verheerlijkte Hem Die eeuwig leeft. Zijn heerschappij is immers een eeuwige heerschappij, en Zijn Koninkrijk is van generatie op generatie.' Zie je het verschil? Eerst dat grote ego: 'Is dit niet het grote Babel, dat IK gebouwd heb?' En nu die héél andere toon, de nederige Nebukadnezar: 'Ik sloeg mijn ogen op naar de hemel, en ik loofde de Allerhoogste en verheerlijkte Hem Die eeuwig leeft.' En weet je, dit is nou precies het punt waar ook wij moeten komen. Nebukadnezar kan alleen maar verder als hij tot deze erkenning komt. En áls hij tot deze erkenning komt, dan geeft God hem ook álles weer terug. Zijn dienaren komen weer naar hem toe, hij krijgt zijn waardigheid weer terug, en zijn majesteit, zijn roem wordt zelfs nog gróter dan daarvoor. Dit is het kardinale verschil, waarover het gaat in de kerk: óf het hele universum draait om jouw ego, óf het hele universum draait om God. Als het hele universum draait om jouw ego, dan loop je vroeg of laat helemaal muurvast. Voor je het weet, kun je je gaan gedragen als een beest... En denk niet dat dat denkbeeldig is! Er zijn héél wat keurige, nette mensen veranderd in beesten, tijdens allerlei oorlogen, maar ook gewoon in vreedstijd, ook op het werk of gewoon thuis in het gezin. Let maar op: als je ego je in de greep krijgt, dan kom je tot dingen, die niemand ooit van je had verwacht. Ook jijzelf niet! Je bent gewaarschuwd!

Misschien denk je: 'Man! Ik ben toch geen Babylonische koning! Ik héb helemaal geen groot ego.' Als dat zo is, is dat heel mooi, heel goed. En inderdaad: als de Heilige Geest in je leven werkt, dan wordt dat ego ook kleiner. En dan ga je meer naar Boven kijken, naar God. Gelukkig wel. Maar wees wel eerlijk: hoeveel draait het niet om jóú? Om jouw prestaties, om jouw salarisschaal, om de waardering voor jouw inzet, om jouw prettige leventje, om jouw uiterlijk en om jouw kleding en om jouw eergevoel? Of – en nu kom ik nog dichterbij, en ik zeg het heel voorzichtig – hoe vaak kan in je leven ook niet alles gaan cirkelen rondom jouw problemen, rondom jouw zorgen, rondom jouw ellende...? Is dat niet erg dan, die ellende? Zéker is dat erg. Maar je kunt er in wegzakken als in een moeras, als je niet léért om naar de hemel te kijken, omhoog te kijken, naar Gód te kijken.

5. Als alles draait om God, kunnen we verder!

Je kunt alleen verder als je leven cirkelt om Gód. De zon cirkelt niet om de aarde heen, nee, de aarde cirkelt om de zon. En de 'zon die staat te stralen, Heer Jezus, dat zijt Gij. Ik dank U duizendmalen, wat zijt Gij goed voor mij.' Dat is waar álles om draait: leren omhóóg te kijken, net als Nebukadnezar. En als gemeente van Christus, als Nieuw-Testamentische gemeente, mogen we dan weten: die nieuwe kans, die God gaf aan Nebukadnezar, en die God geeft aan ons, die nieuwe kans is er dankzij het offer van Jezus Christus. Hij ging de weg naar het kruis voor ónze zonden. Alléén dankzij Hem is er een nieuw begin, elke morgen weer. Een nieuwe kans, ook voor ons als gemeente. Een nieuw seizoen. Wat een geweldig cadeau, een nieuw jaar om te leven als kerk van Jezus Christus! Een geschenk uit de hemel. We mogen de strik lostrekken en het cadeau uitpakken. Een seizoen vol met kerkdiensten, kringbijeenkomsten, mooie ontmoetingen in de TorenTuin of waar dan ook, kinderen die van God horen in de kindernevendienst en op de club, jongeren en ook niet-meer-zo jonge mensen die belijdeniscatechisatie volgen, ouderen met dementie van wie de ogen gaan oplichten bij een lied dat ze nog kennen... Een nieuw seizoen, een nieuwe kans, het is één en al genade. Wat een wonder! En wat is er voor nodig? Dat je leert omhoog te kijken en te erkennen dat de HERE alleen God is. Dat Hij Koning is en niemand anders. Precies duizend jaar geleden heerste er een koning over Denemarken, Engeland en later ook nog over Noorwegen. Zijn naam was Knoet, koning Knoet II de Grote. Hij was een kleinzoon van de beroemde koning Harald Blauwtand. Koning Knoet bekeerde zich tot het christendom. Hij was een wijze heerser, die hard werkte voor het welzijn van zijn onderdanen. Maar hoe gaat het aan het hof van een koning? Mensen zeggen van alles om in een goed blaadje te komen. Een koning wordt aan alle kanten gevlijt en gevierd. Koning Knoet was dat zó zat, dat hij op een dag opdracht gaf om zijn koninklijke troon op te pakken en mee te nemen naar het strand. Daar was het net eb, het water stond laag. De koning ging op zijn troon zitten, met achter zich een hele menigte mensen, en hij zei met luide stem: 'Golven, zee, blijf op een afstand!' Maar de zee bleef niet op een afstand, want de vloed kwam weer op, en de golven sloegen over de troon heen. Toen stond koning Knoet op, helemaal nat van het zeewater, hij liep naar de menigte en hij zei: 'Laat alle mensen weten hoe leeg en waardeloos de macht van koningen is. Jullie hebben het gezien: ik kan de zee niet tegenhouden. Er is maar één echte Koning, dat is Hij die eeuwige wetten heeft gemaakt en aan wie de zee, de hemel en de aarde gehoorzaam zijn.' Koning Knoet, hij wist het: álles draait om God, niet om ons. Al ben je koning van Denemarken, Engeland en Noorwegen, het universum draait niet om jou, maar om de God van de genade, de barmhartige hemelse Vader, die mensen een nieuwe kans geeft, elke keer weer.

*Liefdevolle God,
met U gaan wij het nieuwe seizoen in,
en in de nacht van strijd en zorgen
kijken wij naar U omhoog,
biddend om een nieuwe morgen,
om een toekomst vol van hoop.*

Amen.